

ORZECZNICTWO TRYBUNAŁU KONSTYTUCYJNEGO ZBIÓR URZĘDOWY

Seria B

Warszawa, dnia 31 października 2018 r.

Pozycja 151

POSTANOWIENIE

z dnia 12 lipca 2018 r.

Sygn. akt Ts 78/17

Trybunał Konstytucyjny w składzie:

Justyn Piskorski,

po wstępnym rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym skargi konstytucyjnej J.N. w sprawie zgodności:

art. 18 ust. 10 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 963, ze zm.) z art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1, a także z art. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

p o s t a n a w i a:

nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.

UZASADNIENIE

W skardze konstytucyjnej wniesionej do Trybunału Konstytucyjnego 10 kwietnia 2017 r. (data nadania) J.N. wystąpił o stwierdzenie, że art. 18 ust. 10 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 963, ze zm.; dalej: u.s.u.s.) w zakresie, w jakim „przewiduje, że uprawnienie do zmniejszenia najniższej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe w przypadku niezdolności ubezpieczonego do pracy stosuje się wyłącznie w takim przypadku, w którym ubezpieczony z tytułu tej niezdolności do pracy spełnia nie tylko faktyczne, ale również normatywne warunki do przyznania zasiłku”, jest niezgodny z art. 67 ust. 1 w związku z art. 32 ust. 1, a także z art. 2 w związku z art. 32 ust. 1 Konstytucji.

Skarga konstytucyjna została złożona w Trybunale w związku z następującą sprawą.

Skarżący (od 2008 r.) samodzielnie prowadzi pozarolniczą działalność gospodarczą. 18 grudnia 2013 r. skarżący uległ wypadkowi, w wyniku którego był niezdolny do pracy od 20 grudnia 2013 r. do 31 stycznia 2014 r. W tym okresie nie zawiesił prowadzenia działalności gospodarczej.

Decyzją z 31 stycznia 2014 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, II Oddział w P., Inspektorat w K. (dalej: Inspektorat ZUS lub organ rentowy) odmówił skarżącemu prawa do zasiłku chorobowego za okres niezdolności do pracy, z powodu nieopłacenia w terminie składek na dobrowolne ubezpieczenia chorobowe. Z kolei decyzją z 15 kwietnia 2014 r. Inspekto-

rat ZUS odmówił mu (za ten sam okres) prawa do zasiłku z tego powodu, że zdarzenie z 18 grudnia 2013 r. nie zostało uznane za wypadek przy prowadzeniu działalności gospodarczej. Skarżący nie odwołał się od powyższych decyzji.

Następnie decyzją z 26 stycznia 2015 r. organ rentowy, na wniosek skarżącego, ustalił prawidłowy przebieg jego dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzonej pozarolniczej działalności gospodarczej. Od tego rozstrzygnięcia skarżący także nie wniósł odwołania. Po uprawomocnieniu się powyższej decyzji Inspektorat ZUS w K. sporządził dla skarżącego dokumenty ubezpieczeniowe uwzględniające przebieg dobrowolnego ubezpieczenia chorobowego z tytułu prowadzonej przez niego działalności, o czym poinformował go w piśmie z 23 marca 2015 r. Nadmieniał w nim także o zaniżonej podstawie wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne za grudzień 2013 r. i styczeń 2014 r. W piśmie z 1 kwietnia 2015 r. skarżący zakwestionował ustalenia organu rentowego. Podał, że podstawa wymiaru składki za wskazany okres powinna uwzględniać treść art. 18 ust. 9 i 10 u.s.u.s.

W związku z tym, w decyzji z 29 maja 2015 r. Inspektorat ZUS ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia skarżącego: emerytalne i rentowe, wypadkowe oraz zdrowotne (była ona taka sama jak w piśmie z 23 marca 2015 r.). W uzasadnieniu decyzji organ rentowy wskazał, że podstawa wymiaru składek ubezpieczenia za grudzień 2013 r. i styczeń 2014 r. została ustalona zgodnie z art. 18 pkt 8 u.s.u.s. oraz art. 81 ust. 2 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (Dz. U. z 2008 r. Nr 164, poz. 1027, ze zm.). Nie można natomiast zastosować zasad zmniejszania podstawy wymiaru składek, o których mowa w art. 18 ust. 9 i 10 u.s.u.s., albowiem – jak zauważył organ rentowy – tylko w sytuacji, w której ubezpieczony spełnia warunki do wypłaty zasiłku chorobowego, przysługuje mu prawo do równoczesnego zmniejszenia najniższej podstawy wymiaru składek na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne. Wobec tego, że skarżącemu odmówiono wypłaty zasiłku chorobowego, to prawo do zmniejszenia najniższej podstawy nie przysługiwało.

Wyrokiem z 5 października 2015 r. Sąd Okręgowy w K., III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (dalej: Sąd Okręgowy lub sąd pierwszej instancji) oddalił – jako nieuzasadnione – odwołanie skarżącego od decyzji organu rentowego z 29 maja 2015 r. Sąd Okręgowy nie podzielił stanowiska skarżącego, jakoby wystarczającym warunkiem do skorzystania z zasady zmniejszenia najniższej podstawy wymiaru składek, o której mowa w art. 18 ust. 9 i 10 u.s.u.s., była sama niezdolność do pracy. Zdaniem sądu pierwszej instancji, gdyby „rzeczywiście dostatecznym było istnienie samej niezdolności do pracy, to ustawodawca nie zawarłby w dalszej części przepisu konieczności spełnienia warunku do przyznania zasiłku”.

Orzeczenie sądu pierwszej instancji skarżący zaskarżył apelacją. Wyrokiem z 16 listopada 2016 r. Sąd Apelacyjny w P. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych (dalej: Sąd Apelacyjny w P.) oddalił ten środek odwoławczy. Orzeczenie to, wraz z uzasadnieniem, zostało doręczone pełnomocnikowi skarżącego 10 stycznia 2017 r.

Skarżący poinformował, że od wyroku Sądu Apelacyjnego z 16 listopada 2016 r. wniósł skargę kasacyjną.

Zarządzeniem z 20 lutego 2018 r. (doręczonym pełnomocnikowi skarżącego 26 lutego 2018 r.) sędzia Trybunału Konstytucyjnego wezwał skarżącego do usunięcia braków formalnych skargi przez: doręczenie odpisu i czterech kopii decyzji Inspektoratu ZUS z 29 maja 2015 r.; wyroku Sądu Okręgowego z 5 października 2015 r.; a także wyjaśnienie, czy skarga kasacyjna, którą skarżący wniósł od wyroku Sądu Apelacyjnego w P. z 16 listopada 2016 r., została przyjęta do rozpoznania, a jeżeli tak, to czy zapadło już rozstrzygnięcie.

W piśmie procesowym wniesionym do Trybunału Konstytucyjnego 5 marca 2018 r. (data nadania) skarżący odniósł się do zarządzenia. Wyjaśnił, że złożona przez niego skarga kasacyjna została odrzucona przez Sąd Apelacyjny w P. postanowieniem z 6 czerwca 2017 r.,

natomiast zażalenie na to rozstrzygnięcie zostało oddalone przez Sąd Najwyższy postanowieniem z 10 października 2017 r.

Skarżący twierdzi, że zaskarżony przez niego art. 18 ust. 10 u.s.u.s., rozumiany w sposób przyjęty przez organ rentowy i sądy, różnicuje sytuację podmiotów podobnych (tj. osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą faktycznie niezdolnych do pracy), w zakresie prawa do zabezpieczenia społecznego. Uzależnia bowiem skorzystanie z prawa pomniejszenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe nie tylko od faktycznej niezdolności do pracy, o której mowa w art. 67 ust. 1 Konstytucji, lecz także od spełnienia warunku do przyznania zasiłku chorobowego. W związku z tym, z możliwości pomniejszenia podstawy wymiaru składek – za okres niezdolności do pracy – może skorzystać tylko ten przedsiębiorca, który albo uiszcza (w terminie) składkę na ubezpieczenie chorobowe, albo ten, któremu zdarzenie stanowiące przyczynę niezdolności do pracy uznano za wypadek przy prowadzeniu działalności pozarolniczej.

Trybunał Konstytucyjny zważył, co następuje:

1. Zgodnie z art. 61 ust. 1 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. poz. 2072; dalej: u.o.t.p. TK) skarga konstytucyjna podlega wstępnemu rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym. Służy ono wyeliminowaniu – już w początkowej fazie postępowania – spraw, które nie mogą być przedmiotem merytorycznego rozstrzygnięcia. Trybunał wydaje postanowienie o nadaniu skardze konstytucyjnej dalszego biegu, gdy spełnia ona wymagania przewidziane w ustawie oraz nie zachodzą okoliczności, o których mowa w art. 61 ust. 4 pkt 3 u.o.t.p. TK.

2. W ocenie Trybunału skarga konstytucyjna spełnia przesłanki przekazania jej do merytorycznej oceny.

2.1. Skargę sporządził adwokat, który przedłożył stosowne pełnomocnictwo.

2.2. Skarżący wyczerpał przysługującą mu drogę prawną, ponieważ od postanowienia Sądu Apelacyjnego w P. III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z 16 listopada 2016 r. oddalającego apelację skarżącego nie przysługuje żaden zwyczajny środek zaskarżenia.

2.3. Skarżący dochował trzymiesięcznego terminu wniesienia skargi zastrzeżonego w art. 77 ust. 1 u.o.t.p. TK, gdyż powyższe orzeczenie, wraz z uzasadnieniem, zostało doręczone jego pełnomocnikowi 10 stycznia 2017 r., a skargę złożył w Trybunale 10 kwietnia 2017 r. (data nadania).

2.4. Skarżący prawidłowo określił przedmiot kontroli, tj. art. 18 ust. 10 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2016 r. poz. 963, ze zm.; dalej: u.s.u.s.). Przepis ten był bowiem podstawą prawną orzeczenia, w związku z którym skarżący wniósł skargę do Trybunału.

2.5. Zakwestionowanemu w skardze przepisowi skarżący zarzucił naruszenie prawa do zabezpieczenia społecznego oraz zasady równości w zakresie tego prawa.

2.6. Skarżący wskazał, w jaki sposób – jego zdaniem – zakwestionowany w skardze przepis narusza powyższe prawa. Zarzucił bowiem, że uzależnia on zmniejszenie podstawy wymiaru składki nie tylko od okoliczności faktycznych, tj. niezdolności do pracy, lecz także

od spełnienia określonych w nim warunków, tj. „podlegani[a] w chwili powstania niezdolności do pracy, ubezpieczeniu chorobowemu i spełnieniu ustawowych warunków do przyznania zasiłku z tego ubezpieczenia, albo też (...) zaistnieni[a] związku normatywnego pomiędzy wypadkiem stanowiącym przyczynę niezdolności do pracy a pracą – i spełnieniu w ten sposób ustawowych warunków do przyznania zasiłku”. Podniósł także, że zakwestionowany przepis nie uwzględnia sytuacji osób, które z różnych przyczyn nie podlegają ubezpieczeniu chorobowemu, a które znalazły się w takiej samej sytuacji faktycznej – są niezdolne do pracy, a w związku z tym nie mają środków na opłacenie składek na ubezpieczenie obowiązkowe.

3. W związku z powyższym i zważywszy na to, że sformułowane przez skarżącego zarzuty nie są oczywiście bezzasadne, Trybunał – na podstawie art. 61 ust. 2 u.o.t.p. TK – postanowił nadać skardze konstytucyjnej dalszy bieg.